

Κεφάλαιο Β. Τεμαχιακά στοιχεία: Διδασκαλία των συμφώνων

10η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Η διδακτική πρόταση που ακολουθεί αφορά στη διδασκαλία του άηχου ουρανικού τριβόμενου [ɣ]. Ο ήχος αυτός δυσκολεύει πολλούς αλλόγλωσσους μαθητές, π.χ. με μητρική γλώσσα την αλβανική, αγγλική, γαλλική, κινεζική, ιταλική, τουρκική, κ.ά. Επιπλέον οι γερμανόφωνοι μαθητές έχουν διαφορετικό φωνολογικό κανόνα που καθορίζει το περιβάλλον της πραγμάτωσής του. Η διδακτική πρόταση προτείνει τη διδασκαλία του ουρανικού σε σχέση με το υπερωικό /x/.

Επίπεδο	Αρχάριο
Ομάδα στόχος	Επίπεδο A1, A2: όλες οι ηλικίες
Θεματική ενότητα	Ζώα
Διδακτικός στόχος	Διδασκαλία του ουρανικού συμφώνου [ɣ]
Απαιτούμενος χρόνος	2 διδακτικές ώρες
Υλικό	6 φωτοτυπίες
Εμπλεκόμενες δεξιότητες	Κατανόηση και παραγωγή προφορικού λόγου
Τι χρειάζεται να ξέρουν οι μαθητές από πριν	Σχετικό λεξιλόγιο

Παρουσίαση

Δίνετε στους μαθητές σας το παρακάτω κείμενο (απόσπασμα από το παραμύθι «Η χρυσή χήνα» των αδερφών Γκριμ).

Φωτοτυπία 1

Ρωτάτε τους μαθητές σας αν ξέρουν το παραμύθι. Τους ζητάτε να διηγηθούν το παραμύθι εφόσον το ξέρουν, αλλιώς το διηγείστε εσείς. ¹	Και τι βρίσκει, θαρρείς? Μια χρυσή χήνα! Το φως του ήλιου, πέφτοντας πάνω της, την έκανε να λάμπει ολόκληρη. Ο μικρούλης έμεινε θαμπωμένος. Ύστερα ο τρίτος γιος του ξυλοκόπου πήρε τη χρυσή χήνα κάτω από τη μασχάλη του κι έφυγε. Αλλά δεν γύρισε στο σπίτι του. Πήγε να βρει την τύχη του.
	Καθώς βασιλεύε η μέρα, βλέπει ένα χάνι. «Ας μπω εδώ», λέει, «για να περάσω τη νύχτα μου». Χτύπησε την πόρτα. Του άνοιξαν. Και μπήκε στο χάνι.

Ερωτήσεις

Απαντήσεις

1. Τι βρήκε ο μικρός;	Μια χρυσή χήνα
2. Πού πήγε ο μικρός;	Να βρει την τύχη του
3. Πού αποφάσισε να περάσει τη νύχτα του;	Σε ένα χάνι

Ρωτάτε τους μαθητές σας αν ξέρουν το παραμύθι. Τους ζητάτε να διηγηθούν το παραμύθι εφόσον το ξέρουν, αλλιώς το διηγείστε εσείς.¹

Γράφετε τις λέξεις με το υπερωικό και το ουρανικό τριβόμενο σε δύο στήλες στον πίνακα. Προσθέτετε και μερικές λέξεις από το υπόλοιπο παραμύθι.

[x]	[ɣ]
-----	-----

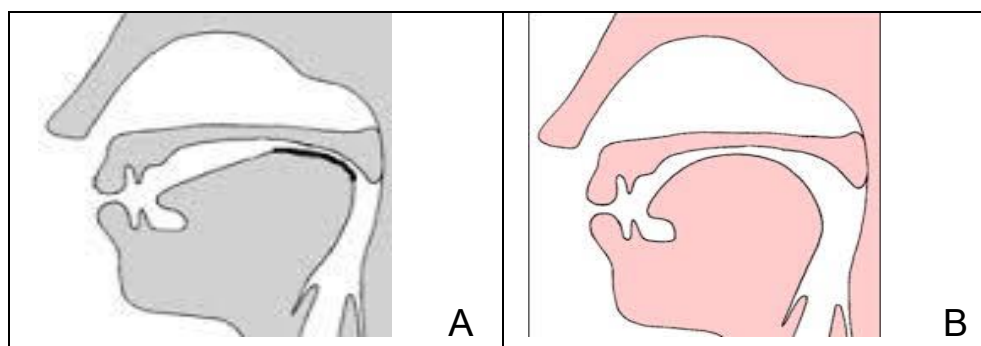
¹ Π.χ. <http://www.real-greece.ru/inter/zolotoi%20gus.html>

χρυσή	χήνα
νύχτα	τύχη
χάνι	χέρι
μασχάλη	τρέχει
χτύπησε	καλότυχο

Προφέρετε τις λέξεις με το υπερωικό /x/ και στη συνέχεια αυτές με το ουρανικό [ç]. Επιπλέον, μπορείτε να παράγετε δύο τρεις φορές τις απλές δισύλλαβες λέξεις «χάνι» και «χήνα» για να εστιάσετε την προσοχή τους σε αυτές για να τονίσετε τη διαφορά των δύο ήχων. Ρωτάτε τους μαθητές σας αν ακούν τη διαφορά και αν μπορούν να την παραγάγουν. Σημειώνετε τις αντικαταστάσεις. Δίνετε και άλλα παραδείγματα:

[x]	[ç]
χαρά	χίλια
χώμα	χυμός
χούφτα	χέλι
χάνω	χείλη
χορός	χαίρεται
χουρμάς	χοιρινό

Εξηγείτε τη διάφορα στην παραγωγή των ήχων, δηλαδή την πιο εμπρόσθια τοποθέτηση της γλώσσας για την παραγωγή του ουρανικού [ç]. Τους δείχνετε το διάγραμμα της φωνητικής οδού για το υπερωικό [x] (Α), το οποίο δείχνει την πιο οπίσθια τοποθέτηση της γλώσσας, και το διάγραμμα (Β) που δείχνει την πιο εμπρόσθια ουρανική άρθρωση. Επισημαίνετε ότι η γλώσσα βρίσκεται πολύ κοντά στον ουρανίσκο κατά τη διάρκεια παραγωγής του [ç]. Οι φωνητικές χορδές δεν πάλλονται. Επιπλέον, τους δείχνετε την παραγωγή του [ç] και του [x] στη Φωνητική Βιβλιοθήκη του εκπαιδευτικού εργαλείου *Μιλώ Ελληνικά - SpeakGreek* (<http://speakgreek.web.auth.gr/dp/el/library/choose>).

Ζητάτε από τους μαθητές να παραγάγουν τις λέξεις που γράψατε στον πίνακα αργά και καθαρά και να νιώσουν την αλλαγή στην τοποθέτηση της γλώσσας. Στη συνέχεια τους ρωτάτε αν μπορούν να καταλάβουν

πότε παράγεται ο υπερωικός και πότε ο ουρανικός ήχος. Αφού σας δώσουν τις απαντήσεις τους, τους εξηγείτε σε ποια περιβάλλοντα συμβαίνει αυτή η αλλαγή και τους δίνετε τον σχετικό κανόνα, δηλαδή ότι το ουρανικό [ɛ] παράγεται όταν έπονται τα φωνήεντα /i/ ή /e/ καθώς και /i/ και δεύτερο οπίσθιο φωνήεν στην ίδια συλλαβή (π.χ. χιόνι). Το υπερωικό [x] παράγεται όταν έπονται τα /a, o, u/. Δίνετε τη λέξη «χάνι» και αντικαθιστάτε το /a/ με το /i/ προφέροντας τη λέξη «χύνει». Κάνετε το ίδιο με τη λέξη «έχω», όπου αντικαθιστάτε το τελικό φωνήεν /o/ με το /i/ και προφέρετε «έχει».

Πρακτική

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (1): άσκηση που επικεντρώνεται στην παραγωγή

Ζητάτε από τους μαθητές σας να αντιστοιχίσουν τις εικόνες των ζώων με τα ονόματά τους και να τα προφέρουν φωναχτά.

Φωτοτυπία 2

	οχιά
	αγριόχοιρος
	χήνα

	χελώνα
	χελιδόνι
	χέλι

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (2): άσκηση που επικεντρώνεται στην παραγωγή

Δίνετε στους μαθητές σας τη Φωτοτυπία 3 με τις παρακάτω λέξεις. Τους ρωτάτε αν έχουν άγνωστες λέξεις και τους εξηγείτε το λεξιλόγιο. Τους διαβάζετε τα ζεύγη φωναχτά και κατόπιν τους ζητάτε να τα διαβάσουν φωναχτά κι εκείνοι.

Φωτοτυπία 3

[x]	[ɣ]
χώμα	χύμα
χώνει	χιόνι
χάνω	χύνω
φτωχό	φτωχοί
τοίχο	τοίχοι
έχω	έχει
βήχω	βήχει

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (3): άσκηση που επικεντρώνεται στην παραγωγή

Δίνετε τις παρακάτω προτάσεις στους μαθητές και τους ζητάτε να τις συμπληρώσουν με τον σωστό τύπο της λέξης στην παρένθεση και έπειτα να τις διαβάσουν φωναχτά.

Φωτοτυπία 4

1. Σήμερα συνέχεια. Ευτυχώς, ο αδερφός μου σταμάτησε να (βήχω).
2. Το απόγευμα, τα αγόρια μάθημα μουσικής και η Μαρία μπαλέτο (έχω).
3. Η μαμά όλη την ημέρα. Εμείς μόνο στη γυμναστική! (τρέχω)
4. - Παιδιά, μη τα παπούτσια σας συνέχεια!
- Μαμά, μας αρέσει να τα ! (βρέχω)

Ελεγχόμενη δραστηριότητα (4): άσκηση που επικεντρώνεται στην παραγωγή

Δίνετε τις παρακάτω προτάσεις στους μαθητές και τους ζητάτε να συμπληρώσουν τα κενά τους με τη σωστή λέξη από το πλαίσιο και έπειτα να τις διαβάσουν φωναχτά:

Φωτοτυπία 5

τοίχος, τοίχοι, τείχος, τείχη, τύχη, τύχει

1. Τα της πόλης είναι πολύ παλιά.
2. Λέρωσαν πάλι οι του σχολείου!
3. Έριξε τον και ένωσε την κουζίνα με το καθιστικό.
4. Είχε βουνό!
5. Τέτοιο δυστύχημα. Να μην σου
6. Το ... του Βερολίνου έπεσε το 1989.

Καθοδηγούμενη δραστηριότητα

Χωρίζετε τους μαθητές σε ζευγάρια και τους μοιράζετε μία από τις παρακάτω φωτοτυπίες (διαφορετική για τον μαθητή Α και Β). Τους λέτε ότι δουλεύουν σε εστιατόριο και πρέπει να ανταλλάξουν πληροφορίες για το γεύμα των πελατών. Ρωτούν και απαντούν εναλλάξ ως εξής:

Μαθητής Α - Τι θα φάνε στο τραπέζι 1;
Μαθητής Β - Στο τραπέζι 1 θα φάνε

Φωτοτυπία 6

Μαθητής Α

1.

2.
σούπα με
χέλι χωρίς
μπαχαρικά

3.

4.
χοιρινό με
λάχανο

5.
χέλι με
χόρτα στο
φούρνο

6.

7.
βραστά
λαχανικά
εποχής

8.

Μαθητής Β

1.
χήνα με
λαχανικά

2.

3
χοιρινό στη
σχάρα

4.

5.

6.
χυλοπίτες
Χαλκιδικής

7.

8.
λαχανικά
τηγανιτά σε
χυλό μπύρας

Παραγωγή

Επικοινωνιακή δραστηριότητα (1)

Τύχη βουνό!

Ζητάτε από τους μαθητές να μιλήσουν στην τάξη για ένα πολύ τυχερό άτομο ή για ένα πολύ τυχερό γεγονός. Τους ζητάτε να χρησιμοποιήσουν όσες περισσότερες λέξεις μπορούν με τα [ç] και [x].

Επικοινωνιακή δραστηριότητα (2)

Ζητάτε από τους μαθητές να βρουν πληροφορίες για ζώα που προφέρονται με [ç] (χελώνα, χήνα, χελιδόνι, οχιά, χέλι, αγιόχοιρος κτλ.) και να τις παρουσιάσουν στην τάξη. Τους ζητάτε να χρησιμοποιήσουν όσες περισσότερες λέξεις μπορούν με τα [ç] και [x]. Μπορείτε επίσης να τους ζητήσετε να ετοιμάσουν ένα πόστερ για την παρουσίασή τους.

Επικοινωνιακή δραστηριότητα (3)

Νέα διεθνής κουζίνα

Λέτε στους μαθητές σας ότι θα παρουσιάσουν μια σύγχρονη συνταγή της διεθνούς κουζίνας σε εκπομπή μαγειρικής στην τηλεόραση. Η συνταγή αφορά ένα φαγητό ή γλυκό που περιέχει πολλές φορές τους ήχους [ç] και [x] στο όνομά του ή στα υλικά του (χήνα με χουρμάδες, χοιρινό με κινέζικο λάχανο, χυλοπίτες, καπνιστό χέλι με λαχανικά, χελιδονοφωλιές, χαλβά, χούμους, ταχινόπιτα κτλ). Θα πρέπει να παρουσιάσουν τα υλικά και την εκτέλεση, δίνοντας έμφαση στη σωστή εκφορά των ήχων [ç] και [x].

